

NOVA METODOLOGIJA OBOGAĆIVANJA RJEČNIKA U NASTAVI ITALIJANSKOG JEZIKA UPOTREBOM „TAVOLE PAROLIBERE“¹ PINE MASNATE

Sažetak: Vještina pisanja i obogaćivanje rječnika razvijaju se spajanjem slika sa riječima. Primjeri koje je studentima dao Pino Masnata svojim „tavole parolibere“ predstavljaju podsticaj za korištenje naučenih italijanskih riječi za traženje i upotrebu novih. Činjenicu da su određeni termini studentu nepoznati nadoknađuju slike, a zatim se nove riječi uče uz pomoć profesora. Ova metoda predavanja italijanskog kao stranog jezika dolazi iz potrebe da studenti postanu kompetentni i da budu potaknuti na preuzimanje aktivne uloge u nastavi. Dakle, student nije više antagonist, on postaje protagonist nastave, kao i njegov profesor, ili čak više od profesora. Studentu treba pokazati da nastavni metod predavanja stranog jezika, u ovom slučaju italijanskog, počiva prije svega na njegovim potrebama i očekivanjima. Ovdje predlažem neke nastavne metode čiji je cilj podsticanje studenata na preuzimanje aktivne uloge u nastavi.

Gljučne riječi: Pino Masnata, tavole parolibere, metoda nastave italijanskog jezika kao SJ, glotomatetika, rječnik, ikonografsko predstavljanje stranog jezika

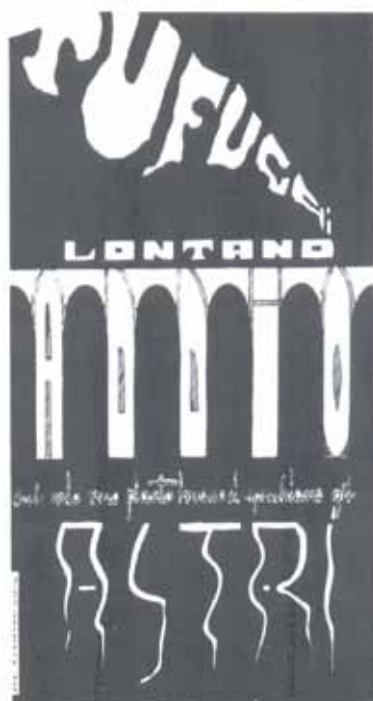
Uvod

Pino Masnata (1901–1968), ljekar, pjesnik i komediograf, bio je jedan od najpoznatijih predstavnika italijanskog futurizma, kao i blizak prijatelj Filipa Tomaza Marinetija. Godine 1932. objavljuje knjigu *Le tavole parolibere*. Radi se o tzv. „tavolama“ u kojima riječi imaju dvostruku vrijednost: verbalnu i grafičku. Tipografski aranžman slova na listu pomaže prilikom čitanja. Marineti, koji je napisao uvod za ovo djelo, proglasiće ga vrhuncem kreativnosti, budući da su spomenute „tavole“ nosioci najmanje dva značenja, jedno je značenje slike, a drugo značenje riječi: plastično i alfabetsko značenje istovremeno predstavljaju dva različita pojma. U jednom intervjuu za časopis „Impero“ 9. jula 1932. Marineti ovako definiše „tavole parolibere“:

¹ Izraz je preuzet iz italijanskog jezika i, budući da predstavlja ime prikaza o kojima će biti govora, odlučio sam da ga ne prevodim, u daljem tekstu će biti korišten u obliku u kakvom je ovdje, dakle bez mijenjanja kroz padeže.

“Bisogna notare come in questi paesaggi disegnati o costruiti tipograficamente, ogni parola suggerisce mediante la sua tipica architettura plastica pensieri, sensazioni che si innalzano, si snodano, con un vigore lirico originalissimo sonoro e plastico [...] Oltre il loro intimo dilagare di suggestioni, le parole inondano di inattesi significati il lettore, mediante il vario sviluppo della loro forma esteriore. Queste tavole sinottiche sono di colpo individuate dal lettore, percepite nel loro valore di assieme in un solo sguardo sintetico che può mutarsi tutto in un sol grido del declamatore o anche soffocare questo stesso grido. [...] Dunque poesia prevalentemente plastica che organizza e stabilisce i suoi silenzi e le sue pause, cioè i suoi spazi bianchi musicali”.²

Futurističke „tavole parolibere“ predstavljaju jedan od slabije izučenih izražajnih rezultata futurizma, uprkos tome što se ovaj pokret smatra jednim inovativnim podsticajem koji je imao jak uticaj na umjetnost i kulturu komunikacije savremene Evrope.

Za književnu i umjetničku kulturu najveća prepreka čitanju i interpretaciji ovog korpusa stvaranja možda leži baš u tom prisustvu radikalno inovativnih elemenata i izraza koji nastaju, tako da je teško svrstati „tavole parolibere“ u već postojeće umjetničke kategorije. Radi boljeg razumijevanja značenja ovih tvorevina, evo nekoliko primjera:

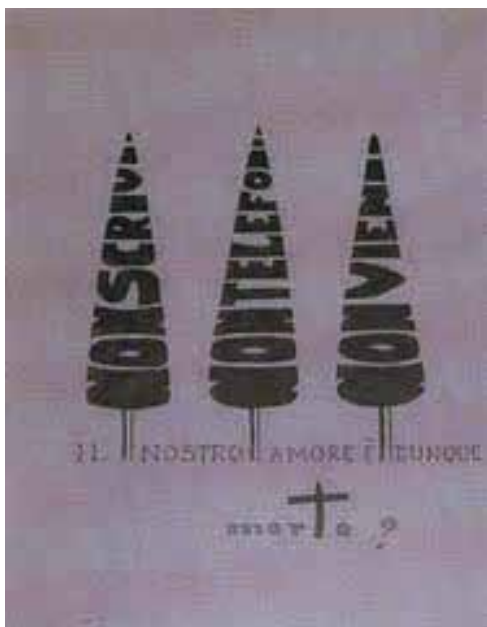
U ovom prikazu „tavola parolibera“ skup grafema ADDIO (zbogom) čini stubove jednog mosta na kome grupa slova LONTANO (daleko) formira jedan voz, a iz posljednjeg slova „o“ izlazi dim koji je sačinjen od skupa grafema FUGGI (bježiš). Ispod mosta se javlja natpis SUL MIO VERO PIANTO INVANO SI SPECCHIANO (nad mojim iskrenim plačem uzalud se ogledaju) i na kraju vijugav natpis ASTRI (zvijezde) koji predstavlja vodu.

Dakle, jedinstvo grafičke i verbalne forme govori sljedeće:

² http://it.wikipedia.org/wiki/Pino_Masnata

Prevod: „Trebalo bi naglasiti da u ovim crežima ili tipografskim ostvarenjima svaka riječ, putem svoje tipične plastične arhitekture, sugerira misli i osjećaje, koji se isprepliću i raspjetljavaju svojom originalnom, lirskom, zvučnom i plastičnom snagom. Pored toga što kod čitaoca prisno proširuju sugestije, riječi ga preplavljaju neočekivanim značenjima, posredstvom različitih prikaza njihove spoljašnje forme. Ovi sinoptički prikazi su autonomni, a njihova vrijednost se percipira jednim pogledom, koji može sav da postane jedan krik govornika ili može da uguši taj krik. Dakle, radi se o prevashodno plastičnoj poeziji koja sama organizuje i stabilizuje svoje tišine i svoje pauze, odnosno svoje prazne muzičke prostore“.

FUGGI LONTANO ADDIO SUL MIO VERO PIANTO INVANO SI SPECCHIANO GLI
ASTRI (bježiš daleko zbogom nad mojim iskrenim plačem uzalud se ogledaju zvijezde)

Ova „tavola parolibera“ sastavljena je od natpisa: NON SCRIVI (ne pišeš), NON TELEFONI (ne telefoniraš), NON VIENI (ne dolaziš), koji formiraju tri stabla, tačnije tri čempresa, biljke koje u italijanskoj kulturi asociraju na groblje. U podnožju stabala se nalazi rečenica IL NOSTRO AMORE È DUNQUE (da li je onda naša ljubav), a posljednja riječ je u obliku groba MORTO (mrtva), s tim da slovo T upućuje na krst.

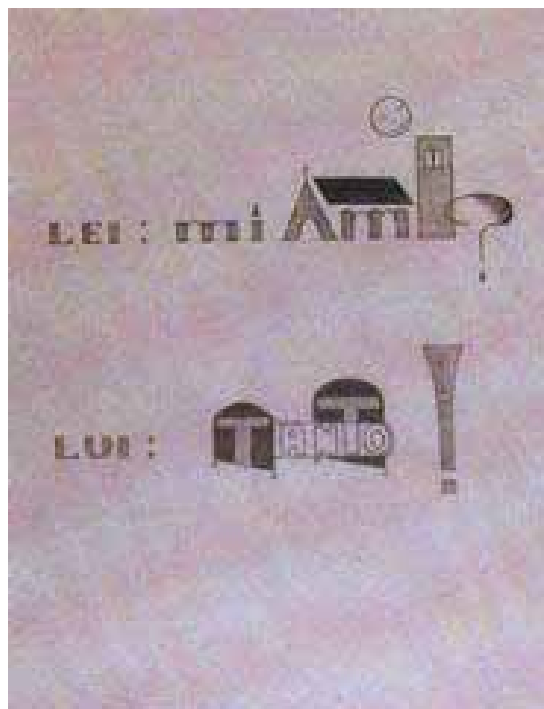
Na ovom crtežu „tavola parolibera“, tanjir, viljuška i nož su formirani uz pomoć sljedećih grupa grafema:

Tanjir, od spoljašnjeg ka unutrašnjem natpisu: ECCOTI UNA DONNA BELLISSIMA CHE TI PUÒ FARE DA SOLA BENEDIRE LA VITA – APPETITOSA E FEMMINA – PICCOLA AMICA

(evo ti jedna prelijepa žena koja jedina može da ti uljepša život – ukusna i ženstvena – mala prijateljica)

Nož, od drške do oštrice: LA MIA PASSIONE TAGLIA COME UN COLTELLO (moja strast siječe poput noža)

Viljuška, od drške do vrhova: IL MIO DESIDERIO È FOLLE: DIMMI DI SÌ, DIMMI DI SÌ, DIMMI DI SÌ (moja želja je ludu: reci mi da, reci mi da, reci mi da)

Protagonisti ove slike su LEI (ona) i LUI (on), ona mu postavlja pitanje koje je grafički prikazano u obliku crkve MI AMI (da li me voliš?), a njegov odgovor je grafički prikazan u obliku kreveta: TANTO (mnogo).

Verbalna i grafička forma ujedinjene odgovaraju upravo karakteristikama današnjeg učenika, koji odbija klasičan gramatički, induktivni pristup usvajanju³ stranog jezika. Poznata je činjenica da je posljednjih godina metodologija nastave stranog jezika, u našem slučaju italijanskog jezika, morala da reformuliše

³ Usvajanje shvaćeno kao podsvjestan proces koji zavisi od kontakta sa jezikom i od direktnog iskustva komunikacije.

sopstvene kriterije na osnovu nove forme mentis učenika, čije su se karakteristike promijenile i prilagodile novoj dominantni modernog vremena: brzini. Brzina koja u lingvistici nameće dominaciju govora nad pisanjem, razgovornog jezika nad književnim, karakteristična je za novi informatički jezik, onaj koji se koristi na društvenim mrežama. To je jedan brz jezik, sažet, simultan, sa skraćenicama, čiji je osnovni cilj prenošenje poruke, pri čemu se u potpunosti zanemaruju pravila koja povezuju znak i značenje. Brz jezik je direktno povezan sa slikom, a slika govori sama za sebe, i izražava sve. Jasan primjer veze između brzog jezika i slike koja sve objašnjava je društvena mreža fejsbuk: slika svakog korisnika je skoro uvijek popraćena nekom lapidarnom, brzom porukom: rečenicom koja prevazilazi gramatička pravila (pravila morfologije i sintakse) ali koja je kratka, instantna, skraćena, „loše“ izražena, ali efikasno izražajna, razumljiva jer je povezana sa slikom. U ovom smislu „tavole parolibere“ Pina Masnate mogu se koristiti kao didaktički materijal za predavanje italijanskog kao stranog jezika jer je njihov verbalno-vizuelni jezik predstavljao „šamar“ standardnom književnom jeziku – što se danas može reći za jezik društvenih mreža (Ke, Gong, Wang 2008) – bio je to jezik avangarde. U uvodu koji je Marinetti napisao za Masnatinu knjigu ima proročkih riječi, jer govori upravo o lingvističkom preokretu, mijenjanju pravila i slobodi riječi:

«Dalla primissima teoria delle parole in libertà caratterizzata da divieti e permessi molto categorici (fra cui primeggiano il vebo all'infinito i segni aritmetici i rumorismi e l'ortografia tipografica libera espressiva) è nata e si va delineando (specialmente grazie alle invenzioni teroiche del parolibero futurista Pino Masnata) una più vasta teoria delle parole in libertà dove primeggiano il contrasto dei tempi dei verbi la'ggettivo atmosfera l'accordo simultaneo e il sostantivo a doppio caso. Il sostantivo a doppio caso è stato inventato e usato per la prima volta da Pino Masnata. Esempio: «lo amo quella donna mi vince». L'accordo simultaneo inventato da Masnata è un seguito di corte verbalizzazioni essenziali sintetiche di stati d'animo diversi parole in libertà che senza punteggiatura e con forte contrasto di tempi di verbi raggiungono il massimo dinamismo polifonico pur rimanendo comprensibili e declamabili. Con tutte le parole in libertà e tavole parolibere sinottiche l'accordo simultaneo abolisce la punteggiatura questa essendo tipicamente antisimultanea nella sua funzione logicatrice ordinatrice del periodo di cui separa gli elementi a guisa di chiusure stagne. L'abolizione della punteggiatura permette all'aggettivo di stemperare il suo colore – suono – odore – tattilismo – temperatura sui sostantivi e verbi vicini e lontani diventando aggettivo-atmosfera. Senza successione di tempi e senza divisione di spazi l'onnipresente accordo simultaneo contiene tutti i tempi e tutti gli spazi».⁴

⁴ Pino Masnata: *Poesia visiva. Storia e teoria con un percorso iconografico*. Roma. 1984. S. 9.

Prevod: „Iz prve teorije o riječima u slobodi, okarakterisane jako kategoričnim zabranama i dozvolama (među kojima su najvažniji glagol u infinitivu aritmetički znakovi bučne riječi i slobodna ekspresivna tipografska ortografija) rođena je i razvija se (naročito zahvaljujući teorijskim invencijama futuriste slobodnih riječi Pina Masnate) jedna šira teorija riječi u slobodi, gdje prednost imaju kontrast

Marinetijevi zapisi o simultanosti, o nepostojanju potrebe za interpunkcijom, o prevazilaženju gramatičkih normi, danas su nevjerojatno aktuelni, ako uzmemo u obzir promjene koje je brzina unijela u lingvistiku. Ali je od posebnog značaja danas upravo sjedinjavanje grafičke forme (slika) i pisane forme (riječ), zbog zaključaka koje sam naveo ranije. Ovo je osnovni dokaz za to da je primijeniti teoriju „tavole parolibere“ na nastavu italijanskog kao stranog jezika izvodljivo s metodološke tačke gledišta, ali ne samo to, ovaj metod se poklapa i sa formom mentis mladog učenika koji započinje učenje stranog jezika. Spajanje verbalne i grafičke forme za učenika predstavlja izazov jer stimuliše njegove mogućnosti koje se na ovaj način razvijaju individualno, budući da je sam učenik taj koji odlučuje kakva će biti forma, tj. slika koju će stvoriti uz pomoć grafema. Ispostavilo se da je spoj grafičke i verbalne forme, zamisao Pina Masnate, odličan metod za nastavu italijanskog kao stranog jezika kod učenika nivoa B1⁵ iz sljedećih razloga:

- 1) poboljšanje leksičke kompetencije
- 2) poboljšanje koncentracije
- 3) uključivanje učenika u aktivnu izradu vježbe
- 4) poboljšanje sposobnosti za autonomno stvaranje kod učenika
- 5) poboljšanje sposobnosti rasuđivanja

Poboljšanje leksičke kompetencije

Obogaćivanje rječnika prilikom usvajanja stranog jezika je metodološki problem još uvijek otvoren za različite diskusije i interpretacije. Pored uobičajenih sistema kao što je čitanje (sve rjeđe, čak i kad je obavezno) ili multimedijalni metodi (slušanje pjesama, gledanje filmova, internet itd.) stvaranje „tavole parolibere“ dovodi učenika do podređivanja verbalne funkcije grafičkoj. Drugim riječima, učenik mora prvo da zamisli sliku koju želi da stvori sjedinjavanjem grafema,

vremena glagola pridjev atmosfera simultani dogovor i imenica u duplom padežu. Imenicu u duplom padežu je osmislio i prvi iskoristio Pino Masnata. Na primjer: „Ja volim tu ženu/ta žena me pobjeđuje“. Masnatin simultani dogovor je niz kratkih verbalizacija suštinskih sintetičnih različitih duševnih stanja riječi u slobodi koje bez interpunkcije i sa jakim kontrastom vremena glagola dostižu maksimum polifonijskog dinamizma ostajući pritom razumljive i izgovorljive. Sa svim riječima u slobodi i sinoptičkim „tavole parolibere“ simultani dogovor poništava interpunkciju budući da je ona izrazito nesimultana, sa svojom logičkom funkcijom uređivača rečenice čije elemente razdvaja u obliku neprohodnih prepreka. Poništavanje interpunkcije dozvoljava pridjevu da razlije svoju boju – zvuk – miris – opipljivost – temperaturu na imenice i glagole u blizini i daleko postajući pridjev – atmosfera. Bez vremenskog slijeda i bez podjele prostora sveprisutni simultani dogovor sadrži sva vremena i sve prostore“.

⁵ B1 – nivo prije naprednog nivoa B2, ili „prag naprednog nivoa“. Podrazumijeva poznavanje ključnih pojmova koji se odnose na razgovore o školi, slobodnom vremenu i sl. Mogućnost snalaženja u situacijama koje mogu da se pojave prilikom putovanja u zemlju čiji jezik se uči. Učenik treba da bude u stanju da sastavi jednostavan tekst sa temom iz ličnog ili porodičnog života. Treba da bude u stanju da ispriča doživljaje i događaje, snove, nade i ambicije i da ukratko objasni svoje stavove, razmišljanja i svoje planove.

dakle treba da ima jasnu ideju o onome što želi nacrtati, a tek onda se javlja potreba za pronalaženjem riječi važnih za stvaranje slike. Dominacija grafičke forme nad verbalnom upućuje na konstantno konsultovanje rječnika, i to ne samo dvojezičnog (srpsko-italijanski), nego i jednojezičnog. Konstantno traženje novih riječi u rječniku ima sljedeće prednosti:

1. Učenik se sve više navikava na korištenje rječnika, koristi ga kao i sve druge knjige, nosi ga uvijek sa sobom na čas;
2. Konstantno konsultovanje rječnika je najvažniji izvor obogaćivanja leksičkog fonda učenika, po principu „jedna riječ vodi drugoj“ tj. otkriće jedne nove riječi implicira otkriće drugih riječi. Listati rječnik znači voditi dijalog, ne prihvatati bez ikakvog reda niti odbijati autoritativno. Rječnik mora postati oruđe kritičkog promišljanja, koje osposobljava učenika da uđe u živu stvarnost jezika. Učenik treba da shvati da naš jezik nije nepromjenjiva činjenica, nego nešto što se vremenom pomiče i mijenja u prostoru, koristeći što je jasnije moguće primjere koji su bliski njegovom iskustvu. Odličan primjer za to je masovna komunikacija.

Poboljšanje koncentracije

Problem koncentracije u današnjem ubrzanom društvu postao je krucijalan. Na polju lingvistike simultana komunikacija je potpuno potčinila sadržaj i formu pojmova. Jedna od posljedica ovakve stvarnosti je sve slabija mogućnost koncentracije kod učenika. Oni imaju sve više poteškoća kad se radi o koncentraciji i ova rastrojenost je dovela do prisustva sve većeg broja grešaka distrakcije, u odnosu na količinu grešaka neznanja, kojih je manje. Greške distrakcije predstavljaju ozbiljan rizik jer može doći do tzv. fosilizacije⁶ (Ann Svensson Henning 2008), a kad greške postanu ustaljene jako ih je teško ispraviti. Da bi se motivacija i koncentracija na času zadržale neophodno je odabrati zabavne aktivnosti koje stimuliraju interesovanje kod učenika i potiču na aktivno učestvovanje cijele grupe, spuštajući tako nivo napetosti koji ima negativan uticaj. Vježba stvaranja „tavole parolibere“ ispostavila se jako korisnom za usvajanje, tačnije za vraćanje koncentracije, iz sljedećih razloga:

1. U potpunosti se razlikuje od klasične tipologije induktivnih vježbi koji se inače koriste prilikom učenja stranog jezika.
2. Kognitivni proces koji „tavole parolibere“ potiču je binaran, budući da se odvija i na grafičkom, i na verbalnom polju. Spoj ova dva procesa zahtijeva specifičan nivo koncentracije od učenika.

⁶ Fosilizacija grešaka se dešava kada greške postanu ustaljene.

Uključivanje učenika u aktivnu izradu vježbe

Stvaranje „tavole parolibere“ dovodi do interakcije između učenika i zadatka koji on treba da ispuni. Učeniku se više ne nudi zadatak koji treba da dopuni, ili protumači odgovarajući na unaprijed postavljena pitanja. On učestvuje direktno u izvršavanju vježbe, on je njen stvaralac. Pred sobom ima samo jedan model, koji mu služi kao primjer, ali je svjestan potrebe da napravi sopstveni prijedlog, sopstveni model, sopstvenu „tavola parolibera“. Na taj način učenik aktivno učestvuje u kreiranju vježbe (Capasso 2010).

Poboljšanje sposobnosti za autonomno stvaranje kod učenika

Klasična metodologija nastave stranog jezika predviđa da učenik bude samo izvršilac vježbe koja mu je ponuđena. Vježba i njeno rješenje, po mogućnosti na najtačniji mogući način, konačni su ciljevi kojima učenik treba da teži. Dakle, njegova autonomija je ograničena jer u suštini *on mora* da primijeni svoje kompetencije na jedan već ustanovljen zadatak, i, na neki način, ta primjena je lančana jer se često vježbe ponavljaju ili su ograničene. Stvaranje „tavola parolibera“, naprotiv, dozvoljava učeniku mnogo širu izvršnu autonomiju, moglo bi se čak reći i neograničenu, jer sam proces stvaranja predviđa sljedeća četiri koraka:

- Zamisao: učenik osmišljava grafičku formu vježbe
- Kompozicija: učenik povezuje grafičku sa verbalnom formom
- Izvršenje: učenik počinje da realizuje svoju ideju, za šta će mu, vjerovatno, biti potrebno više pokušaja
- Rješavanje: učenik je autor i istovremeno izvršilac svoje vježbe, stvorene na potpuno autonoman način.

Poboljšanje sposobnosti rasuđivanja

Poboljšanje sposobnosti koncentracije kod učenika prilikom izrade „tavole parolibere“ automatski vodi promišljanju i rasuđivanju. U klasičnim vježbama za učenike stranog jezika nivo rasuđivanja je sveden na automatsku primjenu sopstvenih kompetencija, dok za stvaranje „tavole parolibere“ ta primjena nije više automatska, već je progresivna jer je vezana za proces stvaranja-formiranja koji se završava tek nakon nekoliko pokušaja. Stvaranje „tavole parolibere“ zahtijeva od učenika podjednake nivoa rasuđivanja i koncentracije jer predviđa autonomni kreativni rad za koji je zadužen samo učenik.

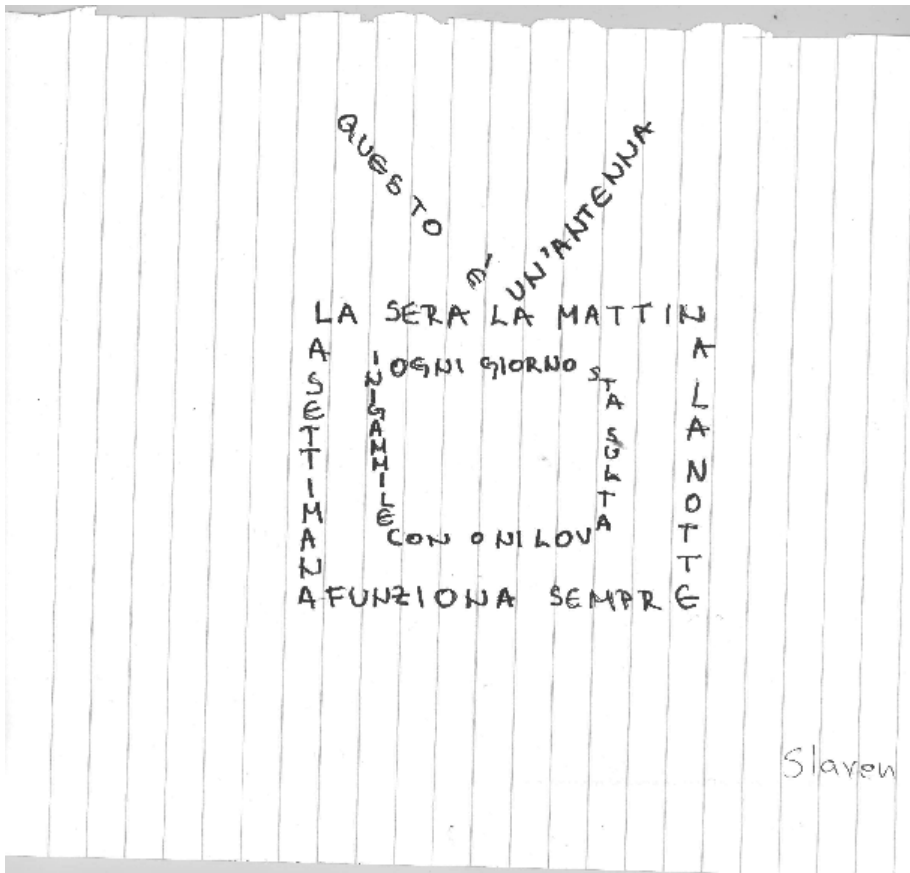
Kao što sam već napomenuo, zadatak stvaranja „tavole parolibere“ je povjeren studentima druge godine italijanskog jezika i književnosti na Filološkom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci. Kompetencije ovih studenata pripadaju nivou

B1. U toku jednog nastavnog časa (od 45 minuta) docent, koji je u slučaju učenja stranog jezika jedini input, prikazuje na ekranu slike „tavole parolibere“ Pina Masnate, objašnjava tehniku izvršenja zadatka i traži od studenata da osmisle i realizuju „tavole parolibere“ na papiru A4 formata. Studentima su na raspolaganju sljedeća pomoćna sredstva:

- Dvojezični i jednojezični rječnik
- Direktna pomoć docent.

Ovo su neki od rezultata:

Slaven Zarić

U ovoj „tavola parolibera“ student je nacrtao televizor čija je kutija, od spoljašnjosti ka unutrašnjosti, sačinjena od sljedećih riječi:

LA SERA LA MATTINA LA NOTTE SEMPRE FUNZIONA LA SETTIMANA (naveče ujutro noću uvijek radi sedmica)

OGNI GIORNO STA SUL TAVOLINO CON LE IMMAGINI (svaki dan je na stolu sa slikama).

Antena televizora predstavljena je spojem grafema

QUESTO È UN'ANTENNA (ovo je antena).

Greške u ovom radu spadaju u morfološku kategoriju: radi se o rečenici u obliku antene u kojoj nema kongruencije između muškog roda (QUESTO) i ženskog (ANTENNA).

Aleksandra Marković

Studentica je nacrtala tri staze sa riječima koje se tri puta ponavljaju:
TUTTE LE STRADE (svi putevi).

U prvom planu je kuća koja ima jedna vrata (PORTA) i slog NO pored njih, na taj način nastaje riječ

PORTANO (vode).

Krov ima grafičku formu slova A, a na italijanskom jeziku to je prijedlog koji u ovom slučaju označava mjesto, a dimnjak ima formu riječi CASA (kuća), dakle ova slika je formirana od sljedećih riječi:

TUTTE LE STRADE PORTANO A CASA (svi putevi vode kući).

U ovom slučaju nema ortografskih grešaka.

Bojana Kalinić

Studentica je nacrtala jednu masku, čiji gornji rub „glasi“:
OGNI UNO DI NOI QUALCHE VOLTA METTE SUA MASCHERA ANCHE IO (svako od nas ponekad stavlja svoju masku i ja takođe).

Donji rub:

COSÌ COPRE SUA FACCIA E NON LA FA VEDERE AGLI ALTRI COSÌ SI SENTONO PIÙ SICURI (na taj način pokriva svoje lice i ne pokazuje ga drugima tako se osjećaju sigurnima).

Lijevo i desno oko sastavljeni su od riječi:

DENTRO AI OCCHI POSSO VEDERE TUTTO (u očima mogu vidjeti sve).

Greške koje je studentica napravila su morfološke i sintaksičke: „ogni uno“ se piše „ognuno“; ispred imenica „maschera“ i „faccia“ nedostaje određeni član u ženskom rodu „la“; nema dosljednosti u licu između glagola „copre“ (u trećem licu jednine) i „si sentono“ (u trećem licu množine); prije imenice „occhi“ određeni član muškog roda u množini nije „ai“ nego „agli“.

Duška Draganić

Ova „tavola parolibera“ je, u stvari, slika ključa, sastavljena od rečenice koja počinje na polovini lijevog ruba i glasi:

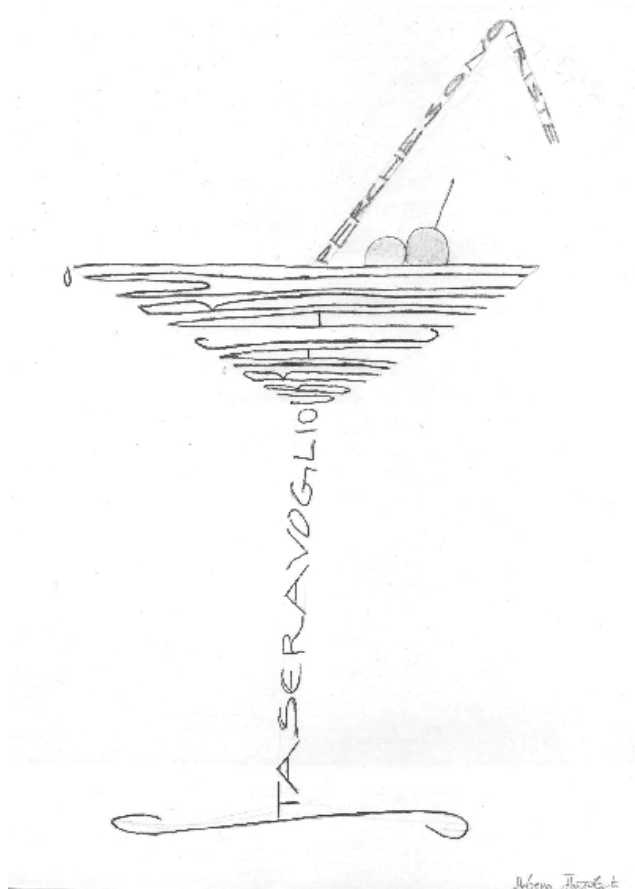
ASPETTO UN BUON UOMO CHI MI APRE IL MIO CUORE. BELLA PAROLA APRE TUTTE LE PORTE. (očekujem jednog dobrog čovjeka da mi otvori srce. Lijepa riječ sva vrata otvara).

Središnji dio ključa čine riječi:

IL CHIAVE DI MIO CUORE (ključ mog srca).

Morfološke greške: umjesto upitne zamjenice „chi“ pravilno bi bilo koristiti relativnu zamjenicu „che“; prije riječi „bella parola“ trebalo bi da stoji neodređeni član za ženski rod „una“; nema slaganja u rodu između određenog člana za muški rod u jednini „il“ i imenice ženskog roda u jednini „chiave“, pravilna bi bila upotreba člana „la“.

Nevena Popović

Čaša koju je studentica nacrtala sastavljena je riječi koje počinju od postolja čaše, a glase:

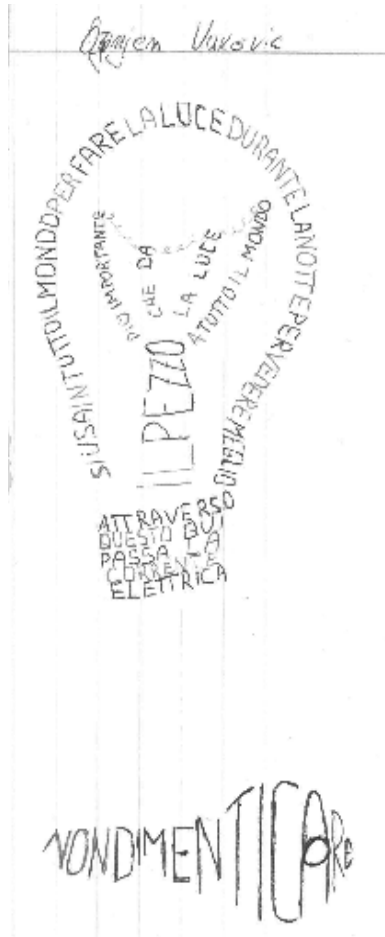
STASERA VOGLIO UBRIACARMI (večeras želim da se napijem).

Slamka je sastavljena od sljedećih riječi:

PERCHÉ SONO TRISTE (jer sam tužna).

Nema ortografskih grešaka.

Ognjen Vuković

Ovaj student nacrtao je sijalicu, čije podnožje sadrži sljedeće riječi: ATTRAVERSO QUESTO QUI PASSA LA CORRENTE ELETTRICA (ovuda prolazi električna struja).

Rubovi sijalice „kažu“:

SI USA IN TUTTO IL MONDO PER FARE LA LUCE DURANTE LA NOTTE PER VEDERE MEGLIO (koristi se u cijelom svijetu za osvjetljivanje tokom noći da bi se bolje vidjelo).

Unutar sijalice, počevši odozdo:

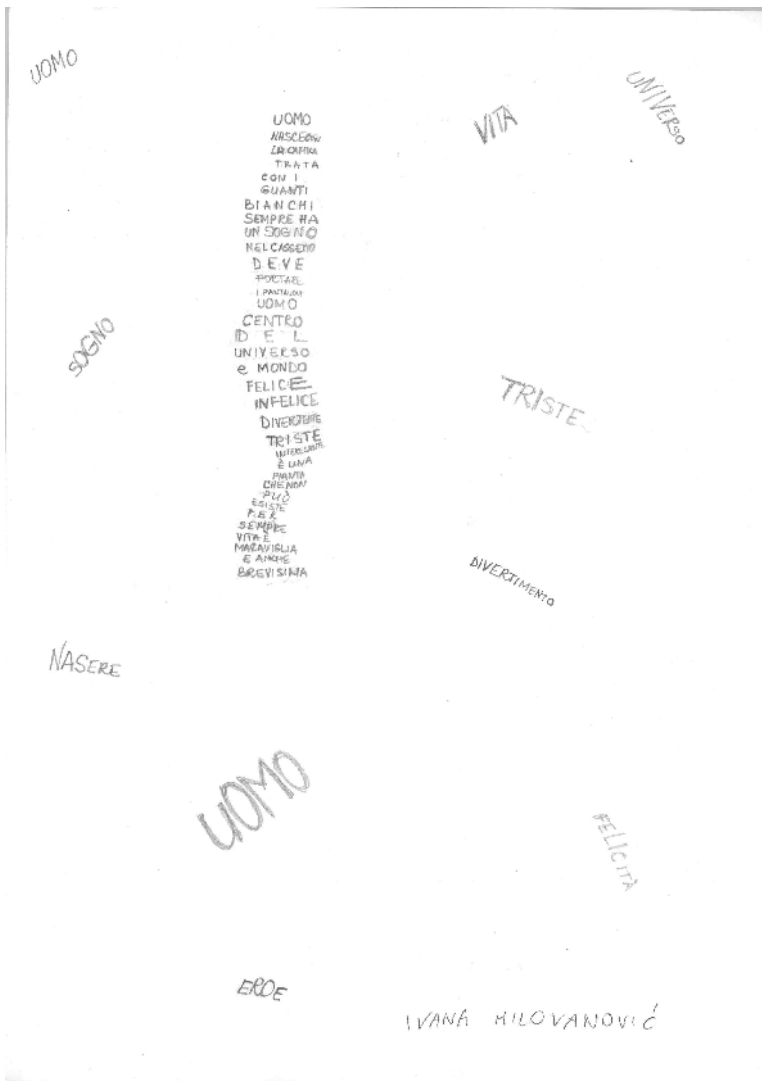
IL PEZZO PIÙ IMPORTANTE CHE DA LA LUCE A TUTTO IL MONDO (najvažniji dio koji daje svjetlost cijelom svijetu).

Na kraju crteža, ispod sijalice, u vidu talasa, napisano je:

NON DIMENTICARE (ne zaboravi).

Morfološka greška: treće lice jednine indikativa prezenta glagola „dare“ (dati) piše se s akcentom: „dà“.

Ivana Milovanović

Na ovoj slici prikazan je oblik ljudskog tijela formiran od sljedećih riječi (od glave ka nogama):

UOMO NASCE CON LA CAMICA TRATA CON I GUANTI BIANCHI SEMPRE HA UN SOGNO NEL CASSETO DEVE PORTARE I PANTALONI UOMO CENTRO DEL UNIVERSO E MONDO FELICE E INFELICE DIVERTENTE TRISTE INTERESANTE È UNA PIANTA CHE NON PUÒ ESISTE PER SEMPRE VITA È MERAVIGLIOSA E ANCHE BREVISIMA (čovjek se rađa sa košuljom (TRATA – nerazumljiva riječ) sa bijelim rukavicama uvijek ima san u ladici mora nositi pantalone čovjek centar univerzuma srećan i nesrećan zabavan tužan zanimljiv on je jedna biljka koja ne može postojati zauvijek život je predivan ali i prekratak).

Lijevo od crteža ljudskog tijela nalaze se riječi (odozgo prema dole):
UOMO SOGNO NASERE (čovjek san NASERE – nerazumljiva riječ).

Desno:

UNIVERSO VITA TRISTE DIVERTIMENTO (univerzum život tužan zabava).

Ispod slike nalaze se riječi:

UOMO EROE FELICITÁ (čovjek heroj sreća).

Ortografske greške: riječ „camica“ napisana je nepravilno, nedostaje vokal „i“ (camicia), riječ „casseto“ piše se sa dva „t“ (cassetto); prijedlog sa članom „del“ ispred imenice koja počinje vokalom piše se sa duplim „l“ i apostrofom (dell’); superlativ pridjeva „brevisima“ piše se sa dva „s“ (brevissima).

Iz navedenih primjera može se zaključiti da transfer sa modela na produkciju sopstvenih „tavole parolibere“ daje više nego zadovoljavajući rezultat, uprkos prisutnim greškama. Nedostatak interpunkcije i slobodno raspoređivanje riječi te sažetost poruke osnovni su elementi zamisli Pina Masnate, idejnog tvorca „tavole parolibere“.

Zaključci

Ispostavilo se da je stvaranje „tavole parolibere“ odlična vježba, koja ne samo da pomaže obogaćivanju rječnika italijanskog jezika kod studenata, već ima i druge prednosti:

1. Radi se o jednoj dobro prihvaćenoj vježbi, uprkos početnim oklijevanjima i sumnjama, izazvanim nepripadanjem ove vježbe klasičnoj metodologiji. *Feedback* učenika je veoma pozitivan. Nakon nekoliko minuta i početne nesigurnosti, učenici shvate kakav je input koji dolazi od strane docenta i posvećuju se izvršavanju zadatka, a pokazalo se da su na kraju zadovoljni obavljenim poslom.
2. Omogućava razvijanje kompetencija koje sam naveo ranije. Razvoj ovih kompetencija ima višestruku važnost, pored metodološke i psihološke, jer je u pitanju specifičan kognitivni proces koji u studentu jača samopoštovanje i motivaciju. Ova vježba u učeniku učvršćuje glotomatetičku svijest, a ta svijest čini da učenik ovlada metodologijom, tj. inputom koji dolazi od predavača. *Feedback* koji student dobija obavljajući ovaj zadatak i ispravljajući greške jača njegovu kompetenciju da nauči kako se uči (glotomatetika⁷) iako, podrazumijeva se, razlike u tačkama gledišta o tome kako i šta učiti, potiču iz iskustva i tijesno su povezani sa kognitivnim stilovima i ličnostima svakog učenika. Stvaranje „tavole parolibere“ pomaže učeniku da shvati da je u stanju da sam stvara svoj strani jezik, bilo dijahronijski bilo sinhronijski, jer razvija ikonografsku viziju stranog jezika.

⁷ <http://venus.unive.it/italslab/nozion/nozg-h.htm>

3. Učenje i ikonografska produkcija u nastavi stranog jezika, pored toga što razvijaju sposobnost koncentracije i rasuđivanja, poticaj su za učenike da probude svoju maštu, da aktiviraju sopstvenu fantaziju.
4. Kognitivni „fantastični“ pristup omogućava učeniku ravijanje ličnog ikonografskog stvaralaštva na stranom jeziku, na slikovno-lični način, a ne na automatski i stereotipski način, što bi se, recimo, moglo tvrditi za ikonografski jezik društvenih mreža. Proces usvajanja jezika koji nije maternji smatra se, u suštini, identičnim procesu učenja maternjeg jezika kod male djece. To nesumnjivo upućuje na postojanje komunikacije od značaja u ciljnom jeziku, u smislu da onaj koji komunicira više brine za sadržaj nego za formu.
5. Usvajanje i ikonografska produkcija na stranom jeziku predstavljaju podsticaj intuiciji studenta. Dozvoljavaju mu da razvije svoju sopstvenu „asimilaciju“ stranog jezika. U slučaju italijanskog jezika, intuicija, mašta, ikonografski izgled podižu komunikativni nivo ovog jezika koji je nastao osmozom sa latinskim jezikom, ne iz gramatičkih ili književnih potreba, već upravo iz potrebe za komunikacijom između nepismenih osoba (u odnosu na latinski jezik), naravno ovdje mislim na sermo vulgaris. „Tavole parolibere“ za učenika predstavljaju trenutak prisvajanja stranog jezika, trenutak stvaranja osjećaja za strani jezik i naravno razvijaju kompetencije učenika poboljšavajući nivo usvajanja i produkcije.
6. Spajanje verbalne i grafičke forme stimuliše i usvajanje shvaćeno kao podsvjesni proces koji zavisi od izlaganja jeziku i direktnog iskustva komunikacije. Iako se usvajanje smatra karakteristikom nastave J2⁸, u našem slučaju, prilikom stvaranja „tavole parolibere“ učenik se oslanja prvenstveno na sopstvenu maštu, traži u svojoj podsvijesti slike koje treba da nacрта uz pomoć figura sastavljenih od slova. Drugim riječima, u ovom slučaju učenik zamišlja sliku koju će morati da nacрта, ne na maternjem jeziku da bi je poslije preveo na strani, nego zamišlja sliku već na stranom jeziku, dakle koristi onaj dio svoje podsvijesti izgrađen na stranom jeziku. Ovaj rezultat je od ogromne važnosti i koristi jer pomaže učeniku da otkrije svoju podsvijest na stranom jeziku i učvršćuje je prilikom stvaranja.
7. Stvaranje „tavole parolibere“ ne ulazi samo u kategoriju metodologije nastave stranog jezika, nego se može savršeno ukolopiti u lingvistiku, tip discipline koji je sposoban da razvije izražajne sposobnosti učenika stvarajući tako slobodne građane koji svjesno i kritički saopštavaju sopstvene ideje drugima.
8. Slobodne riječi dovode do prvih podsvijesnih povezivanja i do prvih podsvijesnih analogija. Instinktivni govor koji nije uređen u standardnim

⁸ Strani jezik koji se uči na teritoriji na kojoj se tim jezikom govori.

formulama književne tradicije. Govor koji nije opterećen okovima logike. Govor čiste intuicije. „intuicije... povezane... riječ po riječ, prema njihovom nelogičnom nastanku“. Ovo je van svake diskusije iako za to ne postoji nepobitan zakon. Mašta bez „konopaca“.

Literatura

- Masnata, Pino. 1984. *Poesia visiva. Storia e teoria con un percorso iconografico*. Roma: Bulzoni.
- Jinyun Ke, Tao Gong and William S-Y Wang. April 2008. Language Change and Social Network. *Communications in Computational Physics. April 2008. Vol. 3, No. 4, 935–949*.
- Capasso, Danilo. 2011. Teaching Italian as a Foreign Language. The Experience at the University of Banja Luka. In Azamat Akbarov (ed.) 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics (FLTAL'11). CD-ROM. Sarajevo: International Burch University, 307–321.
- Svensson Henning, Ann. 2008. *La fossilizzazione nell'acquisizione di una seconda lingua - uno studio di due informanti svedesi in Italia che hanno imparato la lingua italiana in modo naturale*. Dostupno na <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1315393&fileId=1315993> [20.12.2011].
- Masnata, P. Dostupno na http://it.wikipedia.org/wiki/Pino_Masnata [20.12.2011].
- Glottomatika. Dostupno na <http://venus.unive.it/italslab/nozion/nozg-h.htm> [20.12.2011].

Danilo Capasso

PER UNA NUOVA METODOLOGIA DELL'ARRICCHIMENTO DEL LESSICO ITALIANO PER STUDENTI DI LINGUA ITALIANA COME LS: LE "TAVOLE PAROLIBERE" DI PINO MASNATA

Riassunto: L'insegnamento della lingua italiana come LS è un campo scientifico in continua evoluzione e ricerca. Il presente articolo ha lo scopo di presentare una ricerca e le sue conclusioni svoltasi per arricchire il lessico di lingua italiana dei discendenti slavofoni presso l'Università di Banja Luka in Bosnia. Tenendo presente le „nuove tendenze e aspettative linguistiche degli studenti (in particolar modo il nuovo tipo di linguaggio o linguaggi che si affermano in modo sempre più preponderante: quelli dei *social networks*) l'applicazione della metodologia delle „tavole parolibere“ dell'artista futurista Pino Masnata ha mostrato eccellenti nell'apprendimento e conseguentemente nella produzione della lingua italiana

come LS. In particolar modo il connubio di forma verbale e forma grafica appare una combinazione vincente perché i discenti riescono a sviluppare e/o migliorare le proprie competenze: quelle lessicali, l'inclusione dei discenti nella composizione e risoluzione delle attività pratiche (la composizione delle „tavole parolibere“ e infine, elemento molto importante, la capacità di ragionare e aumentare il proprio livello di concentrazione e fantasia.